

Motion till riksdagen

1988/89:Jo504

av Bengt Silfverstrand och Birthe Sörestedt (båda s)
Skyddet av vårt dricksvatten

Vattnet är vårt viktigaste men samtidigt vårt sämst kontrollerade livsmedel. Kvalitetskontroller, som enligt livsmedelsverket borde ske dagligen, görs på många håll i landet bara ett par gånger om året. De människor, som förgiftas av dåligt dricksvatten, är långt fler än de som blir sjuka av skämda matvaror.

Under åren 1974–1983 inträffade 21 vattenburna epidemier med ungefär 10 000 sjuka. Från 1984 till och med första halvåret 1986 rapporterades inte mindre än 32 epidemier och minst 8 000 insjuknade. Enligt statens bakteriologiska laboratorium (SBL) räknar man med åtminstone ett stort sjukdomsutbrott med minst 500 sjuka varje år.

I Sälen insjuknade 1987 4 000 skidturister, sedan avloppsvatten trängt in i dricksvattnet. Mer än 1 500 infekterades av en tarmparasit och mer än 100 av den allmänfarliga sjukdomen amöbadysenteri. Ifjol drabbades 2 000 personer i Boden av akuta magplågor till följd av dåligt dricksvatten.

I Skåne har de ofta höga nitrathalterna i dricksvatten länge utgjort ett stort problem. Inte sällan uppmäts nitrathalter över det hygieniska gränsvärdet 50 mg/l i många vattentäkter. Man räknar med att 100 000 personer idag dricker eget vatten med så höga nitrathalter att det inte får ges till barn under ett års ålder.

Samtidigt oroar sig forskare mer och mer för försurningens effekter. Metaller fällt ut i vattnet och påverkar på sikt vår hälsa. För högt aluminiuminnehåll misstänks ge upphov till Alzheimers sjukdom. Koppar från vattenledningarna är en vanlig orsak till långvariga diarréer hos små barn. Allt fler undersökningar tyder dessutom på att vårt botemedel mot föroreningsproblem, klorering av vattnet, också kan ge allvarliga skador, t.ex. mag- och tarmcancer.

År 1987 uppgick konsumtionen av kommunalt vatten till 967 miljoner kubikmeter. Förlusterna är varje år ca 20 procent av förbrukningen. Detta måste anses som oacceptabelt slöseri med tanke på att vatten är en begränsad naturresurs. De svenska hushållen köpte 1987 vatten för fyra miljarder kronor, utan att egentligen veta vad de fick för pengarna.

Till skillnad från andra livsmedelstillverkare har kommunerna ingen skyldighet att varudeklarera sin produkt. Vad den innehåller, när den når mottagaren, vet ofta inte tillverkaren själv, långt mindre konsumenten.

För detta vårt vanligaste och viktigaste livsmedel av högst varierande kvalitet betalar vi också högst varierande priser. Priset styrs dock inte av kvaliteten på det dricksvatten man får i sina kranar utan på i vilken kommun

man råkar bo. En kommuninvånare i Tibro i Västergötland kommer undan med en vattenkostnad på mindre än en tusenlapp per år, medan den som bor i Höganäs kommun i Skåne får betala nästan tre gånger så mycket. Vi dricker normalt ca en liter vatten per dygn (barn ca hälften).

Förorenande utsläpp i vattentäkterna, sönderfallande ledningsnät och tekniska brister i förening med dålig kontroll vid många vattentäkter är de viktigaste orsakerna till vårt ofta kvalitetsmässigt undermåliga dricksvatten.

Sedan 1983 betraktas dricksvatten som ett livsmedel. I och med detta fick livsmedelsverket ta över det centrala ansvaret. Den första åtgärden var att samla alla gällande regler och råd för dricksvatten i en gemensam lag – dricksvattenkungörelsen – som kom samma år. Men reglerna för provtagning överfördes oförändrade från den nu 30 år gamla hälsovårdsstadgan. Reglerna för kvalitetsbedömning av dricksvatten kopierades rakt av från de allmänna råd som dåvarande medicinalstyrelsen gav ut 1967. Dessa är inte ens bindande.

I mer än fem år har livsmedelsverket arbetat med att ta fram nya regler för kontroll av dricksvatten. Jordbruksutskottet förutsatte i sitt betänkande 1987/88:17 "att den av livsmedelsverket föranstaltade undersökningen rörande dricksvattenförsörjningen resulterar i ett åtgärdsprogram för trygghet och förbättrad dricksvattenkvalitet".

Så har tyvärr inte skett. Arbetet med att ta ny dricksvattenkungörelse har nu dragit så långt ut på tiden att ett uttalande från riksdagens sida torde vara nödvändigt. För att åstadkomma en helhetslösning på de alltmer uppenbara problem som är förknippade med kontrollen av vårt dricksvatten måste regering och riksdag ålägga ansvariga myndigheter att skärpa kraven på varenda länk i produktionskedjan från råvattnet via reningsverken till konsumtion.

Ett program för en bättre dricksvattenkvalitet måste omfatta följande åtgärder:

1. Samordning av naturvårdsverkets och livsmedelsverkets regelarbeten inom VA-området.
2. Skärpta krav på provtagning av råvatten och renvatten i vattenverk samt införande av krav på regelbunden provtagning ute i vattenledningsnätet.
3. Översyn och skärpning av gällande skyddsföreskrifter för vattentäkter och påskyndande av åtgärder för att fastställa skyddsområden för de vattenförsörjningsanläggningar som ännu inte omfattas av sådana.
4. Översyn av gällande gränsvärden för metaller och kemiska ämnen i dricksvatten. Fastställande av gränsvärde för nitrit med 1 mg/l resp. 0,4 mg/l för barn under ett år.
5. Krav på hygien och utrustning i vattenverk jämställs med förhållandena i slakterier och livsmedelsbutiker.
6. Införande av kommunal skyldighet att varudeklarera dricksvattnet.
7. Ökad satsning på forskning kring vårt dricksvatten (denna forskning är kraftigt eftersatt i Sverige).

Hemställan

Mot. 1988/89

Jo504

Med hänvisning till ovanstående hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av åtgärder för en bättre dricksvattenkvalitet.

Stockholm den 20 januari 1989

Bengt Silfverstrand (s)

Birthe Sörestedt (s)

